

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****YASİN BEDİR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/18451

Karar Tarihi : 29/1/2026

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Raportör : Kübra ÇİFTÇİ
Başvurucu : Yasin BEDİR
Vekili : Av. Benan MOLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, pasaportuna hukuka aykırı olarak tahdit konulduğu yargı kararıyla tespit edilen kişinin tahdit sebebiyle yurt dışına çıkamamasından kaynaklanan zararının tazmin edilmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olay tarihinde Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olan başvuru 17/4/2017 tarihli ve 689 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (689 sayılı KHK) uyarınca kamu görevinden çıkarılmış, aynı KHK gereğince de başvuru pasaportuna tahdit konulmuştur. Başvuru kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin yargısal süreç, eldeki başvuru karar tarihi itibarıyla devam etmektedir.

3. Ayrıca aralarında başvuru da olduğu bazı akademisyenler hakkında PKK/KCK terör örgütünün ideolojisi doğrultusunda düzenlendiği ileri sürülen "Ortaođu Çıkmazında Radikal Demokrasi Özyönetim Modeli" adlı panele katıldıkları gerekçesiyle terör örgütü propagandası yapma suçundan Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkemece 28/9/2017 tarihinde sanıkların tümü hakkında beraat kararı verilmiştir. Anılan karar, başvuru yönünden istinaf kanun yoluna başvurulmadan 1/12/2017 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Anılan kararın kesinleşmesinin ardından başvuru, Diyarbakır Valiliğine (Valilik) verdiği 5/10/2018 tarihli dilekçeyle pasaport tahdidinin kaldırılmasını talep etmiştir. Valilik, başvuru hakkındaki ceza yargılamasından beraat etse de kamu görevine tekrar

iaade edilmediğini gerekçe göstererek 18/10/2018 tarihli işlemle talebi reddetmiştir. Başvurucu, bu işlemin iptali ve uğramış olduğu manevi zararın tazmini talebiyle Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır.

5. Bu süreçte başvuru hakkında ayrıca *Barış Akademisyenleri Bildirisi* olarak bilinen metne imza atması nedeniyle terör örgütü propagandası yapma suçundan Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesinde 15/1/2018 tarihinde dava açılmıştır. Mahkeme 11/12/2019 tarihinde beraat kararı vermiştir. Anılan karar, başvuru yönünden istinaf kanun yoluna başvurulmadan 19/12/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

6. İdare Mahkemesi başvurunun bir panele katılması nedeniyle yargılandığı davadan beraat ettiğini ve bu kararın kesinleştiğini, *Barış Akademisyenleri Bildirisi* olarak bilinen metni imzalaması nedeniyle devam eden yargılamanın ise derdest olduğunu ancak benzer davalarda verilen mahkûmiyet hükümlerine Anayasa Mahkemesince ihlal kararı verildiğini, her iki yargılamada da başvuru hakkında yurt dışına çıkış yasağı adli kontrol tedbiri uygulanmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurunun memleketten ayrılmasında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğunun veya terör örgütlerine aidiyeti, bu örgütlerle iltisaki veya irtibatı belirlenen yurt dışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucusu veya yöneticisi olduğunun veya bu yerlerde çalıştığıın İçişleri Bakanlığınca tespit de edilmediğini, sonuç olarak davalı tarafından yeterince araştırma ve inceleme yapılmadan tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığını ifade ederek dava konusu işlemi iptal etmiştir.

7. İdare Mahkemesi başvurunun manevi tazminat talebiyle ilgili olarak işlemin iptalini gerektiren her hukuki yanlışlığın ve aykırılığın kendiliğinden hizmet kusuru olarak nitelendirilemeyeceğini, hizmet kusuru oluşabilmesi için saptanan hukuki sakatlığın bir dereceye kadar ağır ve önemli olması gerektiğini, her idari makamın işleyebileceği türden, olağan nitelikteki hukuki yanlışlık ve aykırılıkların hizmet kusuruna yol açmadığını, idari işleme veya eyleme muhatap olan kişinin tutum veya davranışının da idarenin sorumluluğunun belirlenmesinde önemli olduğunu, sonuç olarak 689 sayılı KHK'nın hükümlerini uygulamaya çalışan idarenin ağır kusuru bulunmadığını belirterek başvurunun manevi tazminat talebini reddetmiştir. Anılan karar, hem başvuru hem de idare tarafından istinaf kanun yoluna taşınmış ancak her iki tarafın talebi de Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 2/3/2021 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 26/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; söz konusu pasaport tahdidinin hukuka aykırılığı yargı kararıyla tespit edildiği hâlde işlem tesisinde idarenin ağır kusuru bulunmadığı gerekçesiyle manevi tazminat talebinin reddedildiğini, bu süreçte terörist olarak damgalanması nedeniyle iş hayatının olumsuz etkilendiğini, akademisyen olduğu için yurt dışına çıkmaya ihtiyaç duyduğunu, bazı sivil toplum kuruluşlarında görev almak istediği hâlde pasaportu olmadığından iş başvurularının kabul edilmediğini, kamu görevinden çıkarıldığından bu iş başvurularının kendisi için önem arz ettiğini belirterek pasaport tahdidi sebebiyle uğradığı

manevi zararın tazmin edilmemesinin özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Fransa'daki Nantes Üniversitesinde doktora kabul edilmiş ve Collège De France'dan da burs kazanmış olmasına rağmen belirlenen tarihlerde yurt dışına çıkmadığı için bursunu kaybettiğini, bu sebeple yaşadığı manevi zararların giderilmemesi nedeniyle de eğitim hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilk olarak başvurunun ihlal iddialarının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisinde olup olmadığının belirlenmesi, konu bakımından yetkili görülmesi hâlinde söz konusu iddiaların olağanüstü hal koşulları dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanda zararının tazmin edilmemesi nedeniyle mağduriyetinin devam ettiğini belirterek ihlal iddialarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi; seyahat özgürlüğü bağlamında yurt dışına çıkışı engelleyen tedbirlere ilişkin yapılan bireysel başvuruların özellikle kişinin gitmek istediği ülke ile güçlü kişisel, ailevi, ekonomik ve mesleki bağlarının olduğu durumlarda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilebileceğine karar vermiştir. Ancak bu şekilde inceleme yapılabilmesi için bireysel başvuru formunda başvurucuların şikâyet edilen tedbirin özel ve aile hayatları üzerindeki olumsuz sonuçlarını somut verilere dayalı olarak uygun şekilde ortaya koymaları gerekmektedir (*Onur Can Taştan* [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, §§ 47-50; *Yağmur Erşan* [GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021, §§ 47-50; *Şengül Tükel* [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, §§ 40, 41).

13. Başvurucunun gitmek istediği ülkeyle kişisel ve mesleki bağları olduğunu somut dayanaklarıyla ortaya koyduğu, bu suretle hakkındaki pasaport tahdidinin özel hayatını etkilediği görüldüğünden bu kapsamdaki şikâyetlerinin özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurunun yurt dışındaki doktora eğitimine gidememesine yönelik şikâyetlerinin ise belirli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumuna erişememe niteliğinde olduğu görülerek eğitim hakkıyla bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

14. Başvurucunun şikâyetinin pasaport tahdidi nedeniyle özel ve eğitim hayatının olumsuz etkilenmesinden doğan zararların giderilmemesine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda şikâyetin özü, pasaport tahdidi nedeniyle başvurunun özel hayatına saygı hakkına ve eğitim hakkına yönelik müdahaleden kaynaklanan zararın idari ve yargısal süreçlerin sonucunda giderilmemesine yönelik olduğu görülmüştür. Bu durumda başvurunun iddiaları bir bütün olarak özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (*Y.T.* [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

17. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı, ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişmektedir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önleme, ihlal devam etmekte ise sonlandırma veya gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak da *makul bir tazmin imkânı sunma açısından etkili olması gerekir* (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71). Bu nitelikte bir başvuru yolu yoksa etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılabacaktır (*Mahfuz Güleriyüz* [1. B.], B. No: 2020/25276, 9/1/2024, § 48).

18. Bunun yanında adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir. Yargılama makamlarının bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda yeterli derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yargılama makamları tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Fatma Kılıç ve İbrahim Haldız* [1. B.], B. No: 2017/37387, 21/4/2021, §§ 31-37; *Greta Madeleine Kocaoğlu* [2. B.], B. No: 2020/814, 19/7/2023, § 13).

19. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare; eski hâle getirme (*restitutio in integrum*) ilkesi gereğince kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür. Bu açıdan hukuka aykırı işlem nedeniyle zarar oluşması hâlinde idari işlemin iptal edilmesiyle ihlalin bütünüyle giderildiği söylenemeyecektir. Bu hâlde ihlalin tam olarak giderildiğinden söz edilebilmesi için hukuka aykırı işlem nedeniyle oluşan zararın da kusur değerlendirmesi yapılmak suretiyle ortadan kaldırılması gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Narin Nihal Parlak* [1. B.], B. No: 2019/16487, 3/3/2022, § 39).

20. Somut olayda başvuruçunun pasaportuna idarece uygulanan tahdit işleminin hukuka aykırı olduğu İdare Mahkemesinin 13/9/2019 tarihli kararıyla saptanmıştır. İdare Mahkemesi, başvuruçunun pasaportuna idare tarafından yeterince araştırma yapılmadan tahdit konulduğunu belirterek pasaport tahdidini iptal etmiştir (İdare Mahkemesinin iptal gerekçesi için bkz. § 6). Dolayısıyla başvuruçunun anayasal haklarına yönelik ihlal, esas itibarıyla iptal kararını veren İdare Mahkemesince tespit edilmiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, işlemin hukuka aykırı olduğu konusunda yapılan tespit de dikkate alınarak başvuruçuya yeterli bir giderim sağlama konusunda etkili bir başvuru yolunun sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesi ile sınırlı olacaktır (benzer bir değerlendirme için bkz. *Önder Soylo* [1. B.], B. No: 2021/4654, 16/7/2025, § 20).

21. Mevcut durumda pasaport tahdidinin yargı kararıyla iptal edilmiş olması süregelen ihlali ortadan kaldırırsa da başvuruçunun bu işlemde zarar görmesi hâlinde bu zarar giderilmediği müddetçe iptal kararının başvuruçunun mağduriyetini tam olarak giderdiğinden bahsedilemez. Başka bir deyişle mağduriyetin gerçek manada ortadan kalkabilmesi için başvuruçunun pasaport tahdidi nedeniyle uğradığı zararlar da giderilmelidir. Eldeki başvuruda başvuruçuyu, açtığı iptal davasında ayrıca pasaport tahdidi nedeniyle oluşan manevi zararlarının karşılanmasını talep etmiş, İdare Mahkemesi ise bu talebi reddetmiştir.

22. İdare Mahkemesi, başvuru hakkındaki pasaport tahdidini iptal ederken söz konusu tahdidin idarece başvuruçunun somut durumuyla ilgili *yeterli araştırma yapılmadan* uygulandığını gerekçe göstermişken (bkz. § 6) manevi tazminat talebini reddederken işlemin tesisinde idareye atfı kabil bir hizmet kusuru bulunmadığını gerekçe göstermiştir (bkz. § 7). İdare Mahkemesine göre olayda hizmet kusuru bulunmamasının nedeni ise başvuruçunun bu süreçteki tutum ve davranışları ile pasaport tahdidinin idarece KHK hükmü gereğince konulmuş olmasıdır.

23. İdare Mahkemesi kişinin tutum veya davranışlarından kastını başvuruçunun olağanüstü hal döneminde kamu görevinden çıkarılması ve aynı dönemde hakkında iki ayı ceza yargılaması yürütülmesi olarak değerlendirmiştir. Mahkemece idari işlemin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracabilecek güçte görülmemeyen bu nedenlerin hizmet kusurunu nasil ortadan kaldırdığının açıklanması gerekmektedir. Öte yandan İdare Mahkemesinin tahdidin idarece 689 sayılı KHK hükümlerini uygulamak gayesiyle tesis edildiği, dolayısıyla işlemin tesisinde idarenin ağır kusuru bulunmadığı şeklindeki yorumunun başvuruçunun uğradığını ileri sürdüğü zararın tazmin edilmesini neredeyse kategorik olarak engelleyecek mahiyette olduğu anlaşılmıştır.

24. Başvuruçunun manevi tazminat talebinin bu şekilde reddedilmesi olayın somut koşullarının değerlendirilmediğini, dolayısıyla etkili bir başvuru yolunun gerektirdiği şekilde yargısal inceleme ve tartışma yapılmadığını göstermektedir. Bu durumda incelenen olayda makul bir tazmin imkânı sunmayan yargısal yaklaşım sona ermiş, müdahaleyle ilişkin yeterli giderimde bulunma ve uygun bir telafi şansı sunma konusunda başvuruçuya elverişli bir başvuru yolu imkânı sağlamamıştır.

25. Sonuç olarak yargılama bir bütün hâlinde incelendiğinde yargılama makamlarınca ulaşılan sonucun özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının gerçekleştirilmesi için tam yargı davası müessesesinin pratikte etkisiz hâle gelmesine ve başvuruçunun doğan zararlarının giderilmemesine yol açtığı değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 42. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvuruçuyu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini etkili bir inceleme yapmak suretiyle gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğ.leri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiamın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. ve 42. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2019/33, K.2019/1439) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.